

Kosova mes shtetndërtimit të përgjegjshëm dhe kërcënimeve
serbo-ruse për dështimin e saj

Dr. Xhavit Shala
Akademia e Sigurisë
xhavit.shala@asp.gov.al

Abstrakt

Objekti i studimit dhe i hulumtimit në këtë punim është trajtimi dhe analizimi i procesit të shtetndërtimit dhe të qeverisjes në Kosovë, përballë kërcënimeve serbo-ruse për dështimin e shtetit të Kosovës. Procesin e shtetformimit dhe të shtetndërtimit të përgjegjshëm të Kosovës mund ta konsiderojmë si pjesë të misionit dhe përpjekjeve shekullore të shqiptarëve për të realizuar vizionin e tyre, për të pasur shtetin kombëtar përkrah botës së qytetëruar si finalizim i thelbit të programit të Rilindjes Kombëtare Shqiptare. Serbia dhe Rusia në vazhdimësi janë përpjekur, dhe jo vetëm, për ta paraqitur shtetformimin e Kosovës si një proces në shkëlqje të së drejtës ndërkombëtare. Por, e drejta e shtetformimit të shqiptarëve të Kosovës tashmë është pranuar ndërkombëtarisht. Kjo pasqyrohet në njohjen e Kosovës nga rreth 116 shtete anëtare të OKB-së si dhe nga pranimi i saj në dhjetëra organizata ndërkombëtare. E drejta e shtetformimit mund të quhet një proces i përmyllur edhe juridikisht. Kjo, sepse Gjykata Ndërkombëtare e Drejtësisë, e cila përfaqëson gjykatën e nivelit më të lartë në kuadër të OKB-së, pas kërkesës së Serbisë për t'u shprehur për legjitimitetin e shpalljes së pavarësisë së Kosovës, arriti në përfundimin se “shpallja e pavarësisë së Kosovës nuk e ka shkëlqur të drejtën ndërkombëtare”. Megjithatë, procesi i shtetformimit të Kosovës duhet të klasifikohet e të kategorizohet edhe për shumë kohë si “proces i kërcënuar” dhe, si i tillë, duhet mbajtur në vazhdimësi i sigurizuar. Gjatë këtij punimi janë aplikuar metodat dhe instrumentet bazë kërkimore shkencore, sasiore dhe cilësore, si metoda e analizës dhe sintezës, analizës krahasuese, ajo historike, juridike, e krahasimit dhe konfrontimit si dhe e studimit të rastit. Gjetjet kryesore të këtij punimi nxjerrin në pah se kërcënim nga Serbia e Rusia ndaj procesit të shtetformimit të Kosovës do të fillojë të desigurizohet vetëm nëpërmjet një procesi të përgjegjshëm shtetndërtimi e qeverisje të mirë në Kosovë.

Fjalëkyçe: Kosova, shtetformim, shtetndërtim, qeverisje e mirë, Rusia, Serbia, kompleksi ballkanik i sigurisë, Rilindja Kombëtare Shqiptare.

1. Koncepte mbi shtetformimin dhe shtetndërtimin e përgjegjshëm

Procesin e shtetformimit dhe të shtetndërtimit të përgjegjshëm të Kosovës mund ta konsiderojmë si pjesë të misionit dhe përpjekjeve shekullore të shqiptarëve për të realizuar vizionin e tyre, për të pasur shtetin kombëtar përkrah botës së qytetëruar si finalizim i thelbit të programit të Rilindjes Kombëtare Shqiptare. Ndonëse shtetet kanë qenë dhe mbeten themelet e sistemit ndërkombëtar, akoma për shtetin nuk ka një definicion të pranuar ndërkombëtarisht¹. Kjo mungesë e definicionit nuk është e rastësishme, por është pasojë e vështirësive të hasura në negociata gjatë procesit të formimit, të pranimi dhe të njohjes së shteteve. Edhe vetë Organizata e Kombeve të Bashkuara, si organizmi më i madh ndërkombëtar i grupimit të shteteve dhe organizata më e madhe e sigurisë kolektive, nuk ka kriteret formale për shtetësinë përveç njohjes nga shtetet e tjera².

Serbia dhe Rusia në vazhdimësi janë përpjekur dhe jo vetëm, për ta paraqitur shtetformimin e Kosovës si një proces në shkelje të së drejtës ndërkombëtare. Por, e drejta e shtetformimit të shqiptarëve të Kosovës tashmë është pranuar ndërkombëtarisht. Kjo pasqyrohet në njohjen e Kosovës nga rreth 116 shtete anëtare të OKB-së si dhe nga pranimi i saj në dhjetëra organizata ndërkombëtare. E drejta e shtetformimit mund të quhet një proces i përmyllur edhe juridikisht. Kjo sepse Gjykata Ndërkombëtare e Drejtësisë, e cila përfaqëson gjykatën e nivelit më të lartë në kuadër të OKB-së, pas kërkesës së Serbisë për t'u shprehur për legjitimitetin e shpalljes së pavarësisë së Kosovës, konkludoi se "shpallja e pavarësisë së Kosovës nuk e ka shkelur të drejtën ndërkombëtare"³.

Megjithatë, në kushtet kur në kushtetutë, Serbia, vazhdon ta vlerësojë Kosovën si pjesë të saj, për sa kohë që në strategjinë serbe të sigurisë kombëtare shteti i Kosovës vlerësohet si kërcënim për sigurinë e saj, në kushtet kur dy anëtarë të përhershëm të Këshillit të Sigurimit të OKB-së nuk e kanë njohur akoma pavarësinë e Kosovës, porsa kohë që Serbia nuk po divorcohet nga Rusia e nga angazhimet e tyre të drejtpërdrejta për ta sabotuar procesin e shtet-ndërtimit e për ta paraqitur Kosovën një shtet të dështuar dhe jo funksional, ashtu siç Rusia bëri

¹ Në Konventën e Montevideos të vitit 1933 më shumë se sa definimi i konceptit të shtetit, jepet sipas të drejtës ndërkombëtare koncepti i shtetformimit. Sipas kësaj konvente, shtetformimi kërkon një popullsi të përhershme, një territor të caktuar, një qeveri dhe kapacitetin për të hyrë në marrëdhënie me shtetet e tjera. Për më tepër shih:Montevideo Convention on Rights and Duties of States, December 26, 1933, article 1.

² Concepts and Dilemmas of State Building in Fragile Situations. OECD - Organisation for Economic Co-Operation and Development, Journal on Development 2008, Volume 9, No. 3.P.65.

³ Gjykata Ndërkombëtare e Drejtësisë, e cila përfaqëson gjykatën e nivelit më të lartë të OKB-së, më 22 korrik 2010 shpalli opinionin këshillëdhënës lidhur me ligjshmërinë e shpalljes së pavarësisë së Kosovës në vitin 2008.

dikur me nismën e çeçene për pavarësi apo siç po bën në vazhdim në Ukrainën Lindore, procesi i shtetformimit të Kosovës duhet të klasifikohet e të kategorizohet edhe për shumë kohë “proces i kërcënuar” dhe, si i tillë, duhet mbajtur në vazhdimësi i sigurizuar⁴.

Ky kërcënim ndaj procesit të shtetformimit të Kosovës do të fillojë të desigurizohet⁵ vetëm nëpërmjet një procesi të përgjegjshëm shtetndërtimi e qeverisje të mirë⁶ në Kosovë. Pavarësisht vështirësive që paraqet vetë procesi i shtetndërtimit si dhe përpjekjeve të shtuara serbo-ruse për ta dështuar shtetin e Kosovës, ky proces po zhvillohet më sukses. Suksesi i këtij procesi ndihmon sigurinë e Kosovës, të Serbisë si dhe të rajonit të Ballkanit e më gjerë. Shtetndërtimi apo ndërtimi i shtetit është procesi përmes të cilit shtetet rrisin aftësinë e tyre për të funksionuar⁷. Ndërtimi i shtetit nënkupton ndërtimin e një shteti funksional, duke iu referuar procesit të krijimit të institucioneve kyçe për funksionimin e shtetit⁸.

Shtetndërtimi është një proces që dallohet nga kombndërtimi, pavarësisht se jo rrallë ka tendenca për t'i barazuar ato. Kombndërtimi i referohet procesit të ndërtimit të një ndjenje identiteti dhe fati të përbashkët në përpjekje për t'iu kundër vënë burimeve alternative të identitetit dhe besnikërisë⁹. Për shqiptarët e

⁴Sigurizimi si term i referohet klasifikimit të disa fenomeneve, personave ose entiteteve, etj., si kërcënime ekzistenciale që kërkojnë masa të jashtëzakonshme. Kur një çështje klasifikohet në kategorinë “çështje e sigurisë” bëhet sigurizimin i saj. Një çështje sigurizohet kur kërkon veprime urgjente përtej procedurave politike standarde të shtetit. Kjo i referohet një procesi në të cilin një komunitet politik vendos për të trajtuar diçka si një kërcënim ekzistencial dhe për të mundësuar një thirrje për masa urgjente dhe të jashtëzakonshme për t'u marrë me këtë kërcënim”. Ky koncept është futur nga Shkolla e Kopenhagës. Për më tepër shih përfaqësuesit e kësaj shkolle Buzan, Waeber, de Wilde, 1998: 23.

⁵De-sigurizimi i referohet një procesi të ri që paraqet një çështje të sigurizuar në arenën politike standarde dhe që fillon të menaxhohet brenda sistemit politik standard. Është procesi sipas të cilit një komunitet politik ul apo pushon për të trajtuar diçka si një kërcënim. Ky koncept është futur nga Shkolla e Kopenhagës.

⁶Nocioni i “qeverisjes së mirë” është përhapur në vitet 1990 nga Banka Botërore si kusht i nevojshëm i politikave të zhvillimit. Për Bankën Botërore, qeverisja e mirë përfshin normat, traditat dhe institucionet përmes të cilave një vend ushtron autoritetin e tij mbi të mirën e përbashkët në optikën e zhvillimit. Qeverisja e mirë përfshin gjithashtu kapacitetin e qeverisë për të menaxhuar me efikasitet burimet e veta dhe për të zbatuar politika të përshtatshme, si dhe ekzistencën kontrollit demokratik.

⁷Verena Fritz and Alina Rocha Menocal: Understanding Statebuilding from a Political Economy Perspective. Report for DFID's Effective and Fragile States Teams. Overseas Development Institute P. 13. September 2007.

⁸Miruna Troncotă : “Balkanization of the Europeanization Process”: How state-building was affected by axiological matters in the Western Balkans”, WBSO, p 67, August 2011.

⁹Verena Fritz and Alina Rocha Menocal: Understanding Statebuilding from a Political Economy Perspective. Report for DFID's Effective and Fragile States Teams. Overseas Development Institute P.15. September 2007.

Kosovës kombndërtimi është një proces relativisht i tejkaluar njëkohësisht me shqiptarët e Shqipërisë. Gjithsesi, historikisht, shtetet kanë luajtur një rol të rëndësishëm në përpjekjet që të krijojnë shtetet kombëtare ose kombet që përputhen me kufijtë shtetërorë,¹⁰ shtetet komb apo kombet shtet. Në të ardhmen ky do të jetë një procesi i natyrshëm dhe i pandalshëm edhe për të dy shtetet shqiptarë në Ballkan.

Por, shtetndërtimi ndikohet dhe nga faktorët tjerë, të tillë si prioritetet e qeverisë. Qëllimet kryesore të shtetndërtimit janë dhe objektiva për një qeverisje të përgjegjshme, duke bërë kështu që një qeverisje e mirë dhe e përgjegjshme të ndikojë pozitivisht në procesin e një shtetndërtimi të suksesshëm. Pra, shtetndërtimi dhe qeverisja janë të lidhura ngushtë mes tyre, sepse ndajnë një shqetësim të përbashkët, sidomos për mirëfunksionimin e institucioneve. Por, në thelb, shtetndërtimi është një term me vlera neutrale, pasi atë e duan të gjithë, ndonëse sipas mënyrës dhe standardeve të tyre. Gjithsesi, termi i shtetndërtimit ndryshon nga ai i qeverisjes. Shtetndërtimit është një përpjekje më gjithëpërfshirëse dhe më e shenjtë që nënkupton një vetëdije më të shprehur se sa natyra politike e ndërtimit të institucioneve.¹¹ Në një farë mënyre shtetndërtimi ka të bëjë me ndërtimin e themeleve dhe të karabinasë së ndërtesës brenda së cilës do të operojë qeverisja dhe se, pa ndërtimin paraprak e me themele të forta të kësaj karabinaje, operimi i qeverisë do të jetë i vështirë dhe rezultati i kufizuar. Qeverisja e mirë dhe e përgjegjshme përfshin gjithashtu kapacitetin e qeverisë për të menaxhuar me efikasitet rreziqet e kërcënimet për sigurinë e Kosovës, duke përfshirë këtu dhe mbrojtjen nga çdo cedim të aleancës së shenjtë me SHBA-në, BE-në dhe NATO-n, si mbështetësit më të mëdhenj të shtetformimit e të shtetndërtimit të suksesshëm e të përgjegjshëm të Kosovës.

2. Fazat e zhvillimit të shtetndërtimit të përgjegjshëm

Shtetndërtimi i përgjegjshëm përfshin domosdoshmërinë e progresit në tri fusha të domosdoshme të cilat janë: zgjidhja politike, funksionet e mbijetesës si dhe funksionet e pritura.

2.1 Arritja e një zgjidhje politike për shtetndërtimin e përgjegjshëm

¹⁰ Shih Gellner 1983; Weber 1976

¹¹ Po aty.

Hapi i parë në shtetndërtimin e përgjegjshëm “...është arritja e një zgjidhje politike”¹². Zgjidhjet politike arrihen për shkak “...të interesit dhe shpresave për të përfituar nga një projekt i përbashkët për ndërtimin e shtetit..”¹³. Thelbësore këtu është krijimi i një ndjenje të një interesi të përbashkët publik. Zgjidhja politike është shprehje e një marrëveshjeje të detyrueshme për shtetin dhe shoqërinë për të siguruar legjitimitetin e nevojshëm për ata që qeverisin. Kjo është thelbësore për të krijuar, ndihmuar e mbështetur ndjenjën mbarëkombëtare të publikut dhe për krijimin e një shteti të përgjegjshëm. Shqiptarët e Kosovës e përcaktuan në rrugë paqësore zgjidhjen e tyre politike me referendumin e shtatorit të vitit 1991 ku 99% votuan për pavarësinë e Kosovës. Mospranimi i Beogradit dhe dështimi i rrugës paqësore për arritjen e kësaj zgjidhje politike, i detyroi shqiptarët e Kosovës t’i drejtohen luftës së armatosur, e cila u kurorëzua më sukses më çlirimin e Kosovës në qershor të vitit 1999. Zgjidhja politike u arrit përfundimisht më 17 Shkurt 2008, me miratimin nga deputetët e Kosovës të Deklaratës së Pavarësisë, ku Kosova shpallet shtet i pavarur dhe sovran¹⁴.

2.2 Përmbushja e funksioneve thelbësore për mbijetesën e shtetit

Pas zgjidhjes politike, fusha e dytë e progresit për ndërtimin e shtetit të përgjegjshëm është përmbushja e një grup funksionesh thelbësore për mbijetesën e tij dhe konkretisht në fushën e sigurisë¹⁵, sundimit të ligjit¹⁶, sigurimit të ardhurave¹⁷ si dhe prodhimi i legjitimitetit politik nëpërmjet ndërtimit të institucioneve që rrjedhin nga procese të rregullta zgjedhore. Por, cila është dinamika e përmbushjes së këtij grupi funksionesh thelbësore për mbijetesën nga ana e shtetit të Kosovës? Nëse do t’i analizojmë një nga një do të gjejmë se:

1. Siguria e Kosovës është një proces i përbashkët i KFOR-it dhe institucioneve kosovare të sigurisë. KFOR-i ka përgjegjësinë e drejtpërdrejtë ta mbrojë Kosovën nga kërcënimet e jashtme, ndërsa garantimi i sigurisë së brendshme tashmë ka kaluar institucioneve kosovare. Fakti që kontingjenti i forcave të KFOR-it ka ardhur vazhdimisht duke u reduktuar tregon se stafeta e garantimit të sigurisë

¹²Alan Whites, States in Development: Understanding State-building. Governance and Social Development Group Policy and Research Division, 2008, p.6.

¹³Verena Fritz and Alina Rocha Menocal, Understanding Statebuilding from a Political Economy Perspective. Report for DFID’s Effective and Fragile States Teams, 2007, p. 26.

¹⁴Deklarata e Pavarësisë së Kosovës, 17 Shkurt 2008, pika 1.

¹⁵Përmbushja e funksioneve në fushën e sigurisë përfshin rikrijimin dhe konsolidimin e monopolit legjitim të forcës së shtetit për të mbështetur sundimin e ligjit.

¹⁶Përmbushja e funksioneve në fushën e sundimit të ligjit përfshin krijimin e një kuadri ligjor të njohur publikisht i cili rregullon ndërveprimin mes shtetit, shoqërisë dhe aktorëve politikë.

¹⁷Përmbushja e funksioneve në fushën e krijimit të ardhurave përfshijnë aftësinë për të krijuar fonde të qëndrueshme, veçanërisht nëpërmjet taksimit dhe sundimit të ligjit.

gradualisht do t'i kalojë plotësisht institucioneve kosovare. Kësaj do t'i shërbejë dhe transformimi i pritshëm i FSK-së në FAK dhe integrimi i Kosovës në strukturat euroatlantike.

2. Është evidente se institucionet kosovare të sundimit të ligjit si Sistemi gjyqësor (prokuroria dhe gjykatat), Policia e Kosovës, Doganat, etj, kanë bërë progres në përmirësimin e sektorit të sundimit të ligjit në Kosovë, duke treguar aftësi në rritje për të kapërcyer sfidat e sundimit të ligjit në mënyrë të pavarur¹⁸. Rol të rëndësishëm ndihmës në burimet e tyre njerëzore luan dhe sistemi arsimor në fushën e sigurisë, përkatësisht Akademia e Kosovës për Siguri. Mirëpo, ndërsa vazhdojnë të jenë të përkushtuara për axhendën e përbashkët të sundimit të ligjit, institucionet megjithatë duhet t'u përgjigjen në mënyrë efektive problemeve të vazhdueshme të ndërhyrjes politike dhe korrupsionit – ku natyra e gjerë e shtrirjes së tyre i lë notë negative sukseseve të arritura në fushat e tjera¹⁹. Institucionet kosovare të zbatimit të ligjit duhet të angazhohen më shumë për t'iu përgjigjur në mënyrë të menjëhershme këtyre problemeve gjithë përfshirëse. Për këtë, në vazhdimësi, është i nevojshëm fuqizimi i mëtejshëm i policisë, doganës, institucioneve korrektuese dhe gjyqësore në mbarë territorin e Kosovës dhe rritja e përgjegjshmërisë dhe e qëndrueshmërisë së këtyre institucioneve në trajtimin e përgjegjësive të tyre. Paralelisht me këtë është e nevojshme rritja e kapaciteteve të institucioneve kosovare për sundimin e ligjit sidomos në trajtimin e krimeve ndëretnike, të krimit të organizuar dhe të korrupsionit përmes sistemit të drejtësisë penale.

3. Institucionet kosovare të ngarkuara me ligj përmbushin me sukses funksionet e tyre në fushën e krijimit të së ardhurave duke krijuar fonde të qëndrueshme nga mbledhja e pagesave të detyrueshme me ligj që personat fizikë e juridikë duhet të bëjnë në favor të buxhetit të shtetit, në bazë të të ardhurave ose të pasurisë që ata kanë, të konsumit të mallrave e të shërbimeve që përfitojnë.

4. Kosova ka krijuar institucionet themelore të një shteti të pavarur dhe Sovran²⁰. Institucionet kosovare janë të legjitimuara politikisht nëpërmjet një procesi zgjedhës të ndershme, të qeta, të lira dhe vërtet konkurruese²¹. Ndonëse shtet i ri, Kosova, ka qenë model edhe për vende të rajonit për realizimin e proceseve të besueshme zgjedhore dhe zgjedhjet kosovare kanë prodhuar vazhdimisht

¹⁸Raport i Progres Kompaktit. Raport i Bordit të Përbashkët Bashkërendues për Sundimin e Ligjit. Vlerësimi i progresit për periudhën korrik 2016 – qershor 2017. Faqe 3.

¹⁹Po aty.

²⁰Daniel Server, profesor në Universitin John Hopkins në Uashington. Intervistë për Radion Evropë e Lirë, 10 Shkurt 2018.

²¹ Bashkimi Evropian. Misioni i vëzhgimit të zgjedhjeve të parakohshme parlamentare – Kosovë 2017. Deklaratë preliminare, 13 qershor 2017. Faqe 1.

legjitimitet politik të institucioneve, domosdoshmëri dhe tipar ky i një shtetndërtimi të suksesshëm.

2.3 Pritshmëria për funksionalitetin e shtetit

Ndërsa fusha e tretë e progresit thelbësor në shtetndërtim është arritja e asaj që quhet “nivel i pritur” në funksionalitetin e shtetit. Qytetarët, por dhe partnerët strategjikë të Kosovës dhe aktorë të tjerë të jashtëm, përveç ruajtjes së stabilitetit, janë në pritje të shohin se si shteti do të kryejë detyra të rëndësishme. Këtu hyjnë: ofrimi i shërbimeve, në të cilën bëjnë pjesë arsimit, ndërtimi i infrastrukturës, shëndetësia dhe shërbimet e tjera publike; sistemi i drejtësisë përtej sundimit të ligjit, e cila përfshin administrimin e drejtësisë dhe krijimi i shtetit të së drejtës; qeverisja ekonomike e cila përfshin makro-menaxhimin; ekonominë e tregut, punësimin, menaxhimin e burimeve natyrore, etj. Edhe në këto fusha, Kosova, pavarësisht vështirësive që hasen, po bën përparime të dukshme.

Përfundime

Në përfundim të këtij punimi konkludojmë se:

- Procesi i shtetndërtimit në Kosovë, duke u bazuar në zgjidhjen politike të popullit të saj për shtet të pavarur dhe sovran, ka arritur të përmbushë funksionet thelbësore të mbijetesës në fushën e sigurisë, sundimit të ligjit, sigurimit të ardhurave, legjitimitetit politik të institucioneve nëpërmjet zgjedhjeve të lira e të ndershme dhe ka bërë përparime të dukshme në përmbushjen e “nivelet të pritur” të funksionalitetit të shtetit, karakteristika thelbësore këto të një procesi të përgjegjshëm shtetndërtimi.
- Pretendimet serbo-ruse për dështimin e shtetndërtimit në Kosovë janë pavërteta. Ato janë pjesë e strategjisë dhe angazhimeve të tyre të drejtpërdrejta për ta sabotuar procesin e shtetndërtimit në Kosovë.
- Procesi i shtetformimit dhe shtetndërtimit të Kosovës duhet të klasifikohen e të kategorizohet edhe për shumë kohë si të kërcënuara, e si i tillë, duhet mbajtur në vazhdimësi të sigurizuara.
- Procesi i shtetndërtimit të përgjegjshëm në Kosovë është pjesë e misionit dhe përpjekjeve shekullore të shqiptarëve për të realizuar vizionin e tyre, për të pasur shtetin kombëtar përkrah botës së qytetëruar si finalizim i thelbit të programit të Rilindjes Kombëtare Shqiptare.

– Ky proces i suksesshëm është i rëndësishëm jo vetëm për sigurinë e Kosovës, por përbën një investim serioz e me ndikime të mëdha në kompleksin ballkanik të sigurisë e me gjerë.

Referencat

1. Raport i Progres Kompaktit. Raport i Bordit të Përbashkët Bashkërendues për Sundimin e Ligjit. Vlerësimi i progresit për periudhën korrik 2016 – qershor 2017.
2. Montevideo Convention on Rights and Duties of States, December 26, 1933.
3. Concepts and Dilemmas of State Building in Fragile Situations. OECD-Organisation for Economic Co-Operation and Development, Journal on Development 2008, Volume 9, No. 3.
4. Gjykata Ndërkombëtare të Drejtësisë- Opinionin këshillëdhënës lidhur me ligjshmërinë e shpalljes së pavarësisë së Kosovës në vitin 2008.
5. Koncepte të Shkollës së Kopenhagës për sigurinë. Buzan, Waever, de Wilde, 1998.
6. Verena Fritz and Alina Rocha Menocal: `Understanding Statebuilding from a Political Economy Perspective. Report for DFID's Effective and Fragile States Teams. Overseas Development Institute. September 2007.
7. Miruna Troncotă: "Balkanization of the Europeanization Process": How state-building was affected by axiological matters in the Western Balkans", WBSO, August 2011.
8. Alan Whaites, States in Development: Understanding State-building. Governance and Social Development Group Policy and Research Division, 2008.
9. Daniel Server, Universiti John Hopkins në Uashington. Intervistë për Radion Evropa e Lirë, 10 shkurt 2018
10. Bashkimi Evropian. Misioni i vëzhgimit të zgjedhjeve të parakohshme parlamentare – Kosovë 2017. Deklaratë preliminare, 13 qershor 2017.